MINIMALISM & LONELINESS. ROMULUS BUCUR'S POETRY

Emanuela Ilie
Assoc. Prof., PhD, „Al. I. Cuza" University of Iaşi

Abstract:Our study analyses the core of Romulus Bucur's poetry, taking into account the various significations of the most important identity themes (from the loneliness to the perception of the domestic or the daily philosophy), used to provide in the same time an inter-textual dialogue with the congeners and a personal response to the postmodern literary provocations.

Keywords: Romulus Bucur, poetry, loneliness, minimalism, otherness

Motto:

„Dar din adâncul casei intime se apropia un felinar: un felinar care fulgera şi din când în când anula trunchiurile copacilor, un felinar de hârtie care avea forma unei tamburine de culoarea lunii. Îl purta un om înalt. Nu i-am văzut chipul, căci mă orbea lumina. A deschis poarta şi mi-a vorbit, fără grabă, în limba mea.
– Văd că piosul Hsi P'êng se străduieşte să-mi corecteze singurătatea. Dumneavoastră, fără îndoială, doriţi să vedeţi grădina?
Am recunoscut numele unui consul de-al nostru şi am repetat deconcertat:
Grădina?
Grădina potecilor ce se bifurcă.
Ceva s-a clătinat în amintirea mea şi-am pronunţat cu o siguranţă neînţeleasă:
Grădina strămoşului meu Ts'ui Pên.
Strămoşul dumneavoastră? Ilustrul dumneavoastră strămoş? Poftiţi."
(Jorge Luís Borges, *Grădina potecilor ce se bifurcă*, trad. Darie Novăceanu)

Întreg, miezul ataşant al poeticii lui Romulus Bucur stă într-un text memorabil, cu titlu evident borgesian şi amplitudine curat optzecistă (cel puţin în aparenţă). „În zori am intrat la arest/ (era duminică şi peste noapte/ fusesem caporal de schimb)/ fruntaşul nencescu/ mă aştepta la post cu nervii/ în pioneze culcat pe şubă/ îmi bag piciorul nici în permisie/ nu-mi dă drumu' deşi mi-a promis/ şi nu pleca poate fac vreo prostie/ am arma încărcată/ atunci se ivi/ de undeva ofiţerul de serviciu/ la care nencescu sări în picioare/ îşi puse pe umeri şuba/ ca pe o tohoarcă şi raportă/ că la postul lui nu s-a întâmplat/ nimic deosebit)// nu înţeleg ce caută/ în toată povestea asta/ cimpoieşul din cocorăşti// altfel totul e clar/ şi ceainicul luat acum/ o clipă de pe foc/ pe care-l ţin în mână/ nu-l trântesc nu-l arunc/ şi mândria mea rănită/ ideile de a mă face/ cioban sau călugăr/ sau măcar să las dracului tot să/ zac într-un ungher/ (eşti soţ şi tată ai/ responsabilităţi datorii faţă de societate)// dar nu s-a întâmplat/ nimic deosebit/ scriu scriu scriu scriu/ pe hârtie de culoarea/ consistenţa/ gustul/ cenuşii" (*Grădina potecilor ce se bifurcă*). Sunt deja recognoscibile, în această piesă antologică din volumul *Literatură, viaţă* (1989), nu numai trăsăturile aşa-zicând generaţioniste cunoscute – biografismul, desolemnizarea şi oralitatea discursului, valorificarea prozaismului, receptivitatea faţă de livresc, apetenţa pentru ironie şcl. – ci şi accentele particulare, care imprimau un anume sens minimalismului introdus odată cu *Greutatea cernelii pe hârtie* (1984), cum bine observa AL.

BDD-A27438 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 14:59:49 UTC)

Cistelecan: „Dacă patentul acestuia aparţine cuiva anume, atunci lui Romulus Bucur îi aparţine; cu tot cu nuanţele lui mizerabiliste, ce-i drept, nu excesiv dezvoltate la Romulus Bucur, dar deja etalate (atât cât să-şi păstreze eficienţa şocului şi să nu devină o programă retorică). [...] Dar nu e Romulus Bucur bardul desăvârşit al platitudinii şi cântăreţul – blazat de atâta rafinament şi rafinat de atâta blazare – , absolut al derizoriilor. Şi nici poezia lui una fără nostalgia inefabilelor abia denunţate şi date afară. Din contră, cinismul acesta aparent imperturbabil cultivă clandestin nostalgiile moderne (a intensităţii, a profunzimii, a iradianţei) şi în cultura lui sunt puse intenţii contrare, de tandreţe şi delicateţe; subversiv la retorică, poetul nu e tot atât de subversiv la substanţă şi poemele lui merg pe două cărări împletite (dar marcate distinct), ducând totodată la prozaismul fără iluzii şi la sugestivitatea cu melancolie; notaţia alunecă ea ce alunecă pe suprafaţa cotidianului, dar levitează brusc în metaforă (şi încă în metafora cu tupeu expresionist) iar planurile viziunii şi consemnării se întretaie" (*De la lehamite la galanterie,* postfaţa la antologia *Poeme alese (1975-2005)*, Editura Aula, Braşov, 2008). Această întretăiere de cărări şi de planuri ţine, într-adevăr, de domeniul evidenţei în lirica poetului braşovean de adopţie, egal împărţită între prozaismul sec al notaţiei cotidiene şi nostalgia aburită a revelaţiilor onto-poetice. Greu de spus dacă Romulus Bucur intenţionează astfel, precum Ts'ui Pên, arhitectul-scriitor din *Grădina* borgesiană, să creeze iluzia unor „diverse viitoruri, diverse timpuri, care se înmulţesc, de asemenea se şi bifurcă", asemeni unui labirint scriptural. Cu siguranţă, însă, ceea ce dă cu adevărat greutate cernelii pe hârtie – luminând în acelaşi timp precum „un felinar de hârtie" aceste *poteci ce se bifurcă*, într-adevăr, mai mereu în cele mai bune texte ale poetului – este tocmai ceea ce, în termenii argentinianului, s-ar putea numi chiar străduinţa de a-şi *corecta singurătatea*. Latentă ori manifestă, această străduinţă irigă practic întregul sol al noii *Grădini* ... patentate, cu ironia discret-rafinată care îi e caracteristică, de Romulus Bucur, justificându-i în acelaşi timp configuraţia şi sensurile.

Ce-i drept, nu puţine dintre poezii cresc în jurul unor (aparent) simple exerciţii de limbaj, stimulate de dorinţa de a înregistra, prin intermediul privirii, fapte şi elemente de recuzită cotidiană, chiar prea cotidiană. Vorbim despre o privire concentrată, de o rară acuitate, al cărei unghi doar în aparenţă se îngustează vizibil, odată cu substituirea voită a planului exterior cu cel interior. Căci, deşi e mai mult decât capabil să le capteze contururile dintr-o simplă alunecare a peniţei pe hârtie, poetul nu pare a prefera spaţiile deschise, care îi potenţează răul atent înăbuşit, ca în acest peisaj urban întunecat expresionist, minat de presentimentul morţii şi transformat într-o excrescenţă similiorganică: „Acest spaţiu cu parcuri, bănci/ şi ore învrăjbite,/ cu ploaia lui de întuneric/ murind încet./ Trecători întârziaţi/ înfloreau şi se scuturau/ în aerul greu,// Hai acasă cerul e o piele udă/ de care mărunţii şobolani trag/ să acopere lumea" (*automobilul negru*) Reverberaţiile unei astfel de imagini transformă, inevitabil, orice prezenţă într-o absenţă populată cel mult cu resturi de amintire: „dă-mi mâna/ nu spune nimic// suntem singurele/ fiinţe vii/ din oraşul acesta/ care nici el nu există// .....// ţine minte imaginea/ cu ea vei rămâne/ şi frunzele uscate// mici animale populând absenţa" (***) Conştiinţa inutilităţii, a minusului existenţial, gustul de cenuşă al factualului proiectat pe un ecran zgâriat de cerneluri expresioniste sunt resimţite chiar şi atunci când desfăşurarea de versuri are un pretext cultural evident sau o miză scripturală voalată: „am fost la iaşi « o nouă generaţie de poeţi »/ prezentată de laurenţiu ulici/ la cluj unde am cunoscut-o pe oana/ mirosul de mici şi zăngănitul halbelor de bere/ urcă până la mine de la terasa/ alăturată mă duc să-mi continuu/ reveriile în parc sub o salcie/ lângă o cascadă artificială citind/ montale contemplând apusul soarelui/ alţi vilegiaturişti care mănâncă/ seminţe joacă/ cărţi dezleagă/ cuvinte încrucişate mă obsedează/ o sintagmă dintr-un poem (propriu!)/ « greutatea cernelii pe hârtie » fără/ să fiu în stare să-mi aduc/ aminte restul poate/ e cazul să/ găsesc o nouă imagine fericită/ care să rămână/ - ea singură - // după ce a transformat/ faptele în cenuşă" (*anul 1978*)

BDD-A27438 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 14:59:49 UTC)

Da, în mod decis, poetul Romulus Bucur se întoarce de partea lucrurilor din imediata sa vecinătate, acolo unde mai are speranţa (uneori şi certitudinea) unui soi de confort interior pe care şi poezia – în cazul său *mobilată* minimalist, dar eficient – îl poate reproduce sau măcar simula, printr-o gamă întreagă de procedee (trecute în revistă, spre exemplu, de Ion Bogdan Lefter, într-un studiu consistent din *Flashback 1985. Începutul „noii poezii”*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2005, pp. 171-179). Iar configuraţia interiorului domestic are, încă de la început, un rol esenţial în mişcarea de recul a orăşeanului ce-şi repliază mai mereu forţele – inclusiv pe cele scripturale! – în propria cameră, fie ea şi una de bloc (iniţial) comunist supus intemperiilor de tot felul. Iar acolo, ştie să valorizeze şi implicit să recupereze estetic ceea ce în discursul etnografiei urbane de azi este interpretat drept *locuirea* ca *experienţă socială*. Nu e vorba, aici, de felul în care textul trimite, direct ori aluziv, la vieţuirea într-o micro-colectivitate citadină în fond tarată, inclusiv de un prost gust ţipător (e suficient să amintesc că pereţii prea subţiri ai încăperii descrise în poeziile lui Romulus Bucur vibrează câteodată de ritmuri cu totul străine sensibilităţii poetice, precum... *„pe mine mă cheamă sorel/ sunt ciumec şi am capul chel”*).Ci de modul în care discursul cotidianului se raportează, decis, la o locuire, inclusiv în sens poetic, ce presupune domesticirea şi dialogul ataşant, inevitabil familiar, cu obiectele şi celelalte forme de alteritate percepută drept casnică şi învestită, la el cel puţin, cu funcţia de corector al unei singurătăţi în fond radicale. O funcţie în care, în ciuda aparenţelor (şi a mutaţiilor inerente de formă – v., spre exemplu, schimbarea cernelii pe hârtie cu tastatura pe care e selectat... *cântecelul de cibernaut*), scriitorul nostru se încăpăţânează mereu să creadă.

Chiar şi atunci când privirea pare a aluneca, fără finalitate precisă, peste obiecte de recuzită familială fără însemnătate macro-, ea se aşteaptă ca acestea să îi ofere confortul unei reflecţii de vector identitar urmate, imediat, de o mişcare cu detentă ludică, menită a reface echilibrul liric: „pe perete/ poza bunicului/ cu mustăţi şi uniformă/ de cătană/ chezaro-crăiască// (brusc realizez că lumea/ ar continua să existe şi fără mine)// în acel moment/ se deschide uşa/ şi intri/ începând să deşerţi/ un buzunar de castane:// una mie/ una ţie...” (*un buzunar de castane*). Acelaşi confort este asigurat de reconstituirea unor scene de familie recuperate anamnetic şi transformate, pe nesimţite, fie în catalizator de program poetic, fie în *memento mori*. Din prima categorie, memorabilă e, spre exemplu, o (deloc) banală *salată de fructe* aproape pârguite poietic, tăiate migălos în *Literatură, viaţă* (1989): „nici nu-i ceva nou pe timpuri/ era chiar şi un cântec/ dar acum vreau să vorbesc/ despre ananas portocale/ banane mere pere piersici/ cireşe vişine căpşune/ - eventual sub formă de compot - / strânse cu grijă peste an/ şi despre cum ne adunăm/ toată familia în jurul mesei/ în noaptea de anul nou/ ca un melc în cochilie/ ne luăm de mâini şi/ renunţăm la metafizică/ şi la simboluri/ şi ne bucurăm/ că trăim”. Din a doua serie, aş cita spre ilustrare un poem de la celălalt braţ al eşichierului liric, şi anume *să speli vasele,* din *arta războiului* (2015): „să speli vasele la şase dimineaţa/ nu e cel mai plăcut lucru din lume dar/ ai citit undeva că e un bun exerciţiu meditativ/ o cale spre autodisciplină chiar/ aşa că te gândeşti la/ ascultări/ la un film sovietic văzut pe timpuri/ în care un brav ostaş al armatei roşii/ bate coclaurii caucazului în căutarea/ unui maestru de sambo/ şi cînd îl găseşte acesta/ îl trimite pe malul râului cu un ceaun/ nespălat probabil de decenii/ spunându-i să se întoarcă/ pentru a-şi începe ucenicia/ doar după ce l-a făcut lună//...// să speli vasele e oricum mai bine/ decât să faci ordine prin cameră/ nu rişti să dai de vreo fotografie/ cu tine şi frate-tu/ când eraţi copii/ şi să realizezi că de fapt/ el a murit acum trei săptămâni”. Dar şi o lucid-amară variaţiune pe *o temă dată*, strecurată între *O serie de personaje secundare* (2010), în care se recunoaşte riscul artificializării acestui procedeu: „să ne imaginăm o masă/poate şi două scaune/ pe ea o ceaşcă de cafea/ (detaliile le lăsăm în suspensie)/ poate fi şi ceai plus variaţiunile posibile/ dacă suntem orientalizaţi/ un abur ce se ridică uşor/ să construim mai departe cadrul/ o încăpere – poate fi o cameră/ un bar sau altceva/ o terasă ori un alt loc public/ unde ai iluzia intimităţii/ să privim totul/ ca prin flacăra

BDD-A27438 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 14:59:49 UTC)

tremurătoare/ a unei lumânări// să ne gândim că nu contează timpul/ ci doar cuvintele ce-ngheaţă această clipă".

Atunci când e vădit îndrăgostită, privirea poetică sesizează brusc potenţialul senzual al acestor elemente de recuzită, aprinzându-le în culori la limita incandescenţei. Eşarfa roşie transformă astfel o altminteri anostă *secvenţă de toamnă* într-un prilej de bucurie senzorială deloc trucată: „treci pe strada pustie/ cu o eşarfă roşie/ desfăşurându-ţi-se/ din jurul umerilor/ ca o melodie// (zidurile mai păstrează dogoarea soarelui)// acasă curăţenie/ în bibliotecă – ghinde/ frunze cochilii castane/ de parcă odată cu toamna/ ar începe un nou an// şi eşarfa ţi se înfăşoară necruţătoare/ în jurul mâinilor şi picioarelor/ te leagă la ochi/ şi îţi astupă gura//« *How about you, Foxy Lady?* »". La fel de senzual se poate aprinde brusc „camera unei fete -/ o trotinetă/ într-un colţ/ o masă plină de cărţi/ (o strângeam în braţe – aerul/ de sticlă topită/ al discotecii/ « Eşti o pisică egipteană »/ – o fi existând aşa ceva? –)/ o aripă de praf/ singurul lucru rămas nemâncat/ de pisici" (***). Şi la fel de cert poate căpăta o nouă semnificaţie poetică *lauda clipei de acum,* inclusă în *Literatură, viaţă* (1989) şi uşor de citit, identic, ca un altfel de elogiu al senzorialului – aburit livresc şi, în consecinţă, erotizat*:* „aburi ce se ridică din ceaşca de ceai/ contururile trupului ei/ sunetele chitarei urcând în spirală de pe disc/ linii de hârtie începând să capete sens." Ca să nu mai vorbim despre întregul ciclu *Body trip,* din *O serie de personaje secundare* (2010), unde poetul nostru ilustrează perfect o afirmaţie a lui Lévinas: „relaţia cu nuditatea este veritabila experienţă [...] a alterităţii celuilalt". Pare de la sine înţeles, prin urmare, că „Minimalismul lui Romulus Bucur, despre care s-a vorbit cu atâta insistenţă, se dovedeşte astfel (şi) unul senzorial; pierzând în intensitate, senzaţia se încarcă însă de inefabil, iar senzorii dobândesc capacitatea de a disocia nuanţele cele mai subtile, astfel că poetul apare adesea (mai ales în poemele sale de dragoste) în ipostaza unui degustător de senzaţii plin de rafinament, operând cu texturi de imagini de o mare fineţe, care se nasc din conlucrarea tuturor simţurilor" (Octavian Soviany, *Cinci decenii de experimentalism. Compendiu de poezie românească actuală*, I, Casa de Pariuri Literare, Bucureşti, 2011, p. 210)

Catifelele stilistice în care se îmbracă aceste fineţuri pigmentate cu senzoriale trecute, nu o dată, prin filtrul cultural – a se vedea, din această perspectivă, indimenticabilele *cântecel(e)* – nu pot ascunde însă totdeauna mănuşa războinicului, încordată pe lancea poieticului cu atenţia concentrată a unui maestru. Există, nu-i vorbă, şi poeme întregi în care poetica este expusă ritos, deşi specular, „precum reprezentaţia unor bucătari asiatici la Paris sau Berlin, care arată consumatorilor amuzaţi cum se prepară bucatele" (cf. Gh. Grigurcu, *Poezie română contemporană,* I, Editura Revistei „Convorbiri literare", Iaşi, 2000, p. 152). Iată, bunăoară, des citatul *fina lui murphy,* în plasmozonul căruia putem descoperi, bine camuflată, şi nelipsita gingăşie senzorială, atribuită şi de această dată unei pseudoeroine de extracţie livrescă: „*errata* : în loc de « fiica lui mcmurphy »/ se va citi « fina lui murphy »/ greşeala s-a produs din vina autorului/ (care în ultimul moment şi-a amintit/ că ficţiunea nu trebuie lăsată să dea/ peste marginile statutului ei/ de ficţiune/ prima filă un proprietar de cârciumă/ care în ultima zi a războiului/ bea de bucurie cu toţi vagabonzii contractează/ un tifos exantematic necruţător/ (acesta e bunicul ei)/ a doua filă şi-a cumpărat/ o pereche de pantofi ce nu/ trebuie purtaţi pe vreme umedă/ aşa că de câte ori îi încălţa/ începea să plouă/ se poate continua cu nenumărate/ alte asemenea exemple dar/ ea nu mai ascultă şi-a scos/ pantofii s-a aşezat pe marginea/ trotuarului şi cântă încetişor:/ « să dusă un om sărac/ la domnul poticari...»". În general, însă, în volumele din urmă (şi în special în *Arta războiului* din 2015), motorul senzorial al micilor istorii domestice (re)semantizate de Romulus Bucur toarce abia simţit, poetul părând adesea a prefera camuflajul unui războinic sătul de marile bătălii (fireşte, culturale), retras într-o singurătate uşor paradoxal şi orgolioasă, şi deloc zgomotoasă, ca să-l parafrazez pe Hrabal. Chiar şi în lipsa unor nuanţări etimologice sau a unei lecturi în cheie intertextuală, cea de-a treisprezecea, penultima secvenţă din ciclul intitulat chiar *Arta*

BDD-A27438 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 14:59:49 UTC)

războiului legitimează suplimentar – dacă mai era nevoie – neschimbata fugă de singurătate a scriitorului: „te plimbi pe străzile oricărui loc din imperiu/ vorbeşti cu oamenii limba imperiului mai toţi/ o înţeleg deşi unii nu vor s-o vorbească pe alţii/ nu-i înţelegi tu deşi o vorbesc// e linişte şi pace în imperiu nu mai există/ învingători şi-nvinşi senatorii îşi/ văd de politica lor neguţătorii/ de negoţ iar plebea de distracţii cu dignitas totuşi/ se zice că barbarii de dincolo de Rhenus/ sau undeva în Africa ar pregăti ceva/ pe drumuri briganzi nu mai sunt pretorienii/ îşi văd şi ei de treaba lor/ amicul Dexter & amicul Sinister/ se ceartă despre toate astea cu o cupă de vin/ pe masă între ei apoi o iau pe Mentula/ de mână şi dispar tustrei/ *totu-i vis şi armonie. noapte bună!*".

Cu vreo două decenii în urmă, Marin Mincu putea nota că, la Romulus Bucur, „Azvârlit într-o singurătate ţiuitoare, subiectul se introspectează stereotip într-un spaţiu familiar, intonând *sotto voce* (...) « un pui de cânticel» ce se confundă cu firul inaudibil al discursului slăbit, cadenţat interior, fără acea vitalitate a optzeciştilor« terorişti» şi « huliganici» (...) « Cântecelul» ar deveni astfel un mod de exorcizare a oricăror angoase. Poietica diminutivală, cuprinsă în sintagma ce dă titlul ultimului său volum, răspunde chiar *praxis*-ului postmodernităţii; se poate deduce uşor că modernităţii i-ar corespunde vigoarea « cântecului ».” (Marin Mincu, *Poezia română actuală*, III, Editura Pontica, Constanţa, 1999, pp. 1464-1465) Fără doar şi poate, arcul poetic al centurionului Romulus Bucur – un specialist imbatabil în *Arta războiului* cultural (dar şi, să nu uit, în artele marţiale!) – este, în ultimul timp, cu mult mai întins decât ar fi crezut orice autoritate critică de la vremea debutului. El poate acum acoperi de la simplul exerciţiu de observaţie, convertit, pe nesimţite, în artă poetică – aşa cum se întâmplă în *** (*o farfurie cu brânză şi roşii*) – la confesiunea turnată pe tiparul elegiac (*Umbra lui Bodiu. La facultate*). Însă încordarea maximă este atinsă în cele câteva piese absolut splendide încorporate în *Arta războiului,* acolo unde, dincolo de un subtil *recapitulatio* – tematic, atitudinal & stilistic – se ghiceşte, statornică, o încredere neostoită în poezie: „întotdeauna mai există pământ/ de cucerit/ barbari de supus/ glorie de câştigat eroism/ de dovedit// mergem înainte dincolo de munţi/ dincolo de păduri// alege-ţi cu grijă cuvintele ultimele săgeţi pe care le-ai implântat în faţa ta în pământ/ în aşteptarea asaltului final/ în cap îţi răsună versurile/ unui cântec de marş al barbarilor/ din cohorta ta/ OVER THE HILLS AND FAR AWAY”. Indiferent dacă sunt curat sau blurat postmoderne (a se citi şi: blazate, dezabuzate şcl.), versurile scrise de Romulus Bucur cresc dintr-o nostalgie modernă încă – şi din fericire – nevindecată: aceea a certitudinii că poezia este una dintre puţinele forme de expresie a fiinţei care îi mai dau şansa de a-şi *corecta singurătatea*.

BIBLIOGRAPHY

Ciotloş, Cosmin, *Un eveniment low profile*, în „România literară”, nr. 28/ 2015, disponibil pe http://www.romlit.ro/un_eveniment_low_profile .

Cistelecan, Al., *De la lehamite la galanterie*, postfaţa la antologia *Poeme alese (1975-2005)*, Editura Aula, Braşov, 2008.

Grigurcu, Gheorghe, *Starea poemelor*, în *Poezie română contemporană*, vol. I, Editura Revistei „Convorbiri literare”, Iaşi, 2000.

Lefter, Ion Bogdan, *Flashback 1985. Începutul „noii poezii”*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2005.

Mincu, Marin, *Poezia română actuală*, vol III, Editura Pontica, Constanţa, 1999.

Pop, Ion, *Viaţă şi texte*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.

Soviany, Octavian, *Cinci decenii de experimentalism. Compendiu de poezie românească actuală*, I, Casa de Pariuri Literare, Bucureşti, 2011

Stănescu, Bogdan-Alexandru, *Imnuri întoarcerilor neglorioase*, în „Observator cultural”, nr. 25 (786)/ 21.08.2015.

BDD-A27438 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 14:59:49 UTC)